OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Asiantuntijalausunto

22.2.2021

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Erityisasiantuntija Petteri Jartti

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto eduskunnan talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta (HE 244/2020 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on 8.2.2021 pyytänyt oikeusministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta asiasta. Totean asiassa kunnioittavasti seuraavaa.

Henkilötietojen suoja

Hallituksen esitys on ollut ensimmäisen kerran lausuntokierroksella 20.6.-6.8.2019 ja eräiltä osin toiseen kertaan 31.1.-28.2.2020. Oikeusministeriö on ensimmäisellä lausuntokierroksella kiinnittänyt huomiota erityisesti henkilötietojen suojaa koskevaan erityissäänteluyn.

Lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella hallituksen esityksessä on luovuttu ehdotuksesta, joka olisi mahdollistanut ehdokkaalle, tarjoajalle sekä näiden alihankkijalle rikosrekisteritietojen sähköisen vastaanottamisen. Ottaen huomioon, miten tarkkarajaista ja täsmällistä rikosrekisteritietojen sähköistä tarkastamista koskevan sääntelyn olisi oltava, voidaan ehdotuksen poisjättämistä tässä aikataulussa pitää perusteltuna. Oikeusministeriö on lausuntokierroksella katsonut, että ehdotettu rikosrekisterilain 6 b §:n 1 momentti ei ole linjassa esityksen perustelujen kanssa. Ehdotettua pykälää ja sen perusteluja on sittemmin täsmennetty asianmukaisella tavalla, eikä oikeusministeriöllä ole enempää lausuttavaa lakiehdotuksen säännöksistä.

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Arkaluonteisina henkilötietoina pidetään valtiosääntöoikeudellisesti tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen henkilötietojen lisäksi myös asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuja rikostuomioihin ja rikkomuksiin kuuluvia henkilötietoja (PeVL 15/2018 vp). Esityksen lakiehdotuksissa on suurelta osin kyse tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitetuista rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Vaikuttaisi siltä, että esityksessä on pyritty siihen, että tietosuoja-asetusta ja tietosuojalakia täydentävä sääntely rajataan riskiperusteisesti välttämättömään. Esityksessä (s. 6–7) on tehty kattavasti selkoa 10 artiklan mukaisten henkilötietojen käsittelystä ja niiden käsittelyyn sovellettavista suojatoimista.

Esityksessä käsittelyn oikeusperusteiksi on tunnistettu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta (s. 6). Oikeusperusteen yksilöimisen lisäksi liikkumavaraa käytettäessä on oleellista, että lakiluonnoksesta käy selkeästi ilmi, millä tavoin esitys täydentää tai täsmentää yleistä tietosuoja-asetusta. Perustuslakivaliokunta on ottanut tietosuoja-asetuksen jälkeisessä lausuntokäytännössään kantaa henkilötietojen käsittelyä koskevan erityissääntelyn tarpeeseen. Valiokunta on todennut, että henkilötietojen suojan toteutuminen tulisi jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän ja täsmentävän tietosuojalain nojalla. Valiokunta on myös korostanut, että kansallisen erityislainsäädännön säätäminen tulisi varata vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi perustuslainmukaisella tavalla (kts. tarkemmin erityisesti PeVL 14/2018 vp, s. 3 ja PeVL 2/2018 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunnan mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta aikaisempaa sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suojaa ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn (kts. PeVL 14/2018, s. 4). **Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa ei ole arvioitu yleisen tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran käyttöä suhteessa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön.**

Käsittelyperusteen ollessa yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohta, tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohta edellyttää, että ehdotettujen erityissäännösten on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteisia sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. **Esityksen perusteluissa ei ole arvioitu ehdotettavien henkilötietojen suojaa koskevien erityissäännösten yleisen edun mukaista tavoitetta ja oikeasuhteisuutta.**

Petteri Jartti
Erityisasiantuntija